

Sygn. akt II Ca 248/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 września 2017 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski

Sędzia Sądu Rejonowego Anna Wołucka-Ławnikowicz

(delegowana)

Protokolant Starszy sekretarz sądowy Katarzyna Gustaw

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2017 roku w Lublinie, na rozprawie

sprawy z powództwa H. M.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w L.

o zapłatę kwoty 30000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 1 marca 2008 roku do dnia zapłaty

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 16 listopada 2016 roku, w sprawie I C 1314/11

I. oddala apelację;

II. zasądza od H. M. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. kwotę 1800 zł (tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;

III. przejmuje na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczoną część opłaty od apelacji w kwocie 1550 zł (tysiąc pięćset pięćdziesiąt złotych).

Andrzej Mikołajewski Dariusz Iskra Anna Wołucka-Ławnikowicz

Sygn. akt II Ca 248/17

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 5 października 2011 roku, wniesionym w tym samym dniu do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie i uzupełnionym pismem z dnia 18 października 2011 roku, powódka – H. M. wniosła o zasądzenie od pozwanego – (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. kwoty 30000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 1 marca 2008 roku do dnia zapłaty, tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w okresie ostatnich 10 lat, to jest od dnia 1 marca 2001 roku do dnia wytoczenia powództwa, z pasa gruntu o powierzchni 4366 m², stanowiącego część nieruchomości oznaczonej jako działka numer (...), położonej w D., na której posadowiony jest słup energetyczny oraz linia elektroenergetyczna 110 kV. Powódka wniosła również o zasądzenie zwrotu kosztów procesu (k. 2-5).

*

Wyrokiem zaocznym z dnia 7 grudnia 2011 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie:

I. zasądził od (...) Spółki Akcyjnej Oddział w L. na rzecz H. M. kwotę 30000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 1 marca 2008 roku do dnia zapłaty,

II. zasądził od (...) Spółki Akcyjnej Oddział w L. na rzecz H. M. kwotę 2417 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu;

III. nakazał pobranie od (...) Spółki Akcyjnej Oddział w L. kwoty 1500 zł z tytułu nieuiszczonej przez powódkę opłaty od pozwu;

IV. nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności (k. 29).

÷

Postanowieniem z dnia 9 grudnia 2011 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie nadał klauzulę wykonalności wyrokowi zaocznemu z dnia 7 grudnia 2011 roku na rzecz H. M. przeciwko (...) Spółki Akcyjnej Oddziału w L. w zakresie obowiązku zapłaty kwot wskazanych w pkt I i II tego wyroku (k. 32).

*

Od wyroku zaocznego z dnia 9 grudnia 2011 roku pozwany – (...) Spółka Akcyjna w L., reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł sprzeciw, w którym wniósł o uchylenie wyroku zaocznego i o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 42-44v).

*

W piśmie procesowym z dnia 16 września 2015 roku, złożonym do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie w dniu 21 września 2015 roku, (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L., powołując się na treść przepisu art. 338 § 1 k.p.c., wniosła o zwrot świadczeń wyegzekwowanych przez powódkę na podstawie wyroku zaocznego z dnia 7 grudnia 2011 roku, a mianowicie:

a) kwoty 30000 zł z tytułu należności głównej,

b) kwoty 4573,32 zł z tytułu odsetek za okres od dnia 1 marca 2008 roku do dnia 28 grudnia 2011 roku,

c) kwoty 2417 zł z tytułu kosztów procesu.

Pozwany wniósł o zasądzenie powyższych kwot z odsetkami ustawowymi od dnia 28 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty (k. 154-155v).

Uzasadniając żądanie w tym zakresie pozwany wskazał, że powódka wystąpiła z wnioskiem do komornika sądowego o wyegzekwowanie zasądzonych wyrokiem zaocznym kwot. Pismem z dnia 19 grudnia 2011 roku komornik sądowy zawiadomił pozwanego o wszczęciu postępowania egzekucyjnego i wezwał do dobrowolnego wykonania orzeczenia. Pismem również z dnia 19 grudnia 2011 roku komornik sądowy skierował egzekucję do rachunku bankowego pozwanego. Pozwany uregulował przelewem na rachunek komornika sądowego należność zasądzoną wyrokiem zaocznym, powiększoną o przyznane pełnomocnikowi powódki koszty w postępowaniu egzekucyjnym w kwocie 600 zł i kwotę minimalnych kosztów egzekucji w kwocie 282,27 zł.

*

Wyrokiem z dnia 16 listopada 2016 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie:

I. uchylił w całości wyrok zaoczny z dnia 7 grudnia 2011 roku;

II. oddalił powództwo;

III. zasądził od H. M. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z L. kwotę 3767 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. przejął na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczone koszty sądowe;

V. zasądził od H. M. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z L. kwotę 36990,32 zł tytułem zwrotu wyegzekwowanego świadczenia (k. 231).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy ustalił, że H. M. jest właścicielem nieruchomości położonej w K. D., stanowiącej działki oznaczone numerami (...), dla której Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie prowadzi księgę wieczystą nr LU (...). Przez działkę numer (...) biegnie linia elektroenergetyczna o napięciu 110 kV relacji L.-C. - (...), będąca częścią linii dwutorowej (...), okrążającej L., składająca się z przewodów i słupa energetycznego oznaczonego numerem (...). Linia została wybudowana na podstawie decyzji Prezydenta L. z 1977 roku, zatwierdzającej przebieg trasy linii, oraz decyzji z 1978 roku, zatwierdzającej sposób realizacji, odebrana na podstawie protokołu odbioru technicznego w 1980 roku i włączona do Zakładu (...) w dniu 15 maja 1980 roku. Po odbiorze technicznym linia została załączona pod napięcie i przyjęta jako majątek spółki. Następnie w stosunku do niej wykonywane były zabiegi eksploatacyjne polegające na montażu pętli tłumiących drgania przewodów, malowane były słupy oraz wymieniano izolatory na linii. W 2012 roku słup stojący na działce uczestniczki został podwyższony w związku z budową obwodnicy L., na co H. M. wyraziła zgodę. Co roku wykonywane są oględziny słupa, przewodów i całej linii, która jest przez cały czas eksploatowana, znajduje się pod napięciem i jest częścią systemu dystrybucyjnego.

Sąd Rejonowy ustalił, że linia została załączona do sieci elektroenergetycznej należącej do utworzonego na podstawie ustawy z dnia 4 lipca 1947 roku o planowej gospodarce energetycznej (Dz. U. 1947, Nr 52, poz. 271), mającego osobowość prawną przedsiębiorstwa państwowego, określonego mianem zjednoczenia energetycznego, w skład którego wchodził zakład energetyczny prowadzący gospodarkę energetyczną na terenie (...). Zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 22 kwietnia 1985 roku, nr (...)O., utworzone zostało z dniem 1 kwietnia 1985 roku Przedsiębiorstwo Państwowe (...) w R., w skład którego wchodził między innymi Zakład (...). Następnie z dniem 1 stycznia 1989 roku, zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 roku, nr (...) (...) (...), utworzone zostało w wyniku podziału Przedsiębiorstwa Państwowego (...) przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), wpisane do rejestru przedsiębiorstw państwowych z dniem 27 lutego 1989 roku. Nowo utworzone przedsiębiorstwo powstało na bazie Zakładu (...) i zostały mu przydzielone składniki mienia powstałego z podziału Przedsiębiorstwa Państwowego (...), w tym również sieć energetyczna, składnikiem której jest linia energetyczna 110 kV relacji A. Systemowa. Przedsiębiorstwo to aktem notarialnym z dnia 12 lipca 1993 roku, w trybie ustawy z dnia 5 lutego 1993 roku o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. Nr 16, poz. 69), zarządzenia Ministra (...) i Handlu z dnia 9 lipca 1993 roku nr (...) O. (...) i ustawy z dnia 13 lipca 1990 roku o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 51, poz. 298) przekształcone zostało w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w L., która następnie z dniem 5 stycznia 1999 roku zmieniła nazwę na (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L.. Z dniem 1 lipca 2007 roku na podstawie oświadczenia o objęciu udziałów oraz umowy przeniesienia zorganizowanej części przedsiębiorstwa, zorganizowaną część (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. przejęła (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L., ta zaś z dniem 31 sierpnia 2010 roku przejęta została przez (...) Spółkę Akcyjną w L..

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 22 lutego 2011 roku H. M. zwróciła się do (...) Spółki Akcyjnej w L. o ustanowienie w drodze umowy odpłatnej służebności przesyłu na rzecz (...) Spółki Akcyjnej w L., na będącej jej własnością działce numer (...), położonej w D., na której posadowiony jest słup i linia energetyczna 110 kV. Jako wynagrodzenie za korzystanie ze swojej nieruchomości zaproponowała kwotę 900 zł miesięcznie. Na podstawie art. 225 k.c. powódka zwróciła się również z żądaniem rekompensaty za 10 lat w kwocie 108000 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że (...) Spółka Akcyjna w L. poinformowała H. M., że nabyła przez zasiedzenie służebność przesyłu polegającą na korzystaniu z urządzeń posadowionych na działce numer (...), położonej w D., co zwalnia przedsiębiorcę z obowiązku zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z takiej służebności przesyłu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że prawomocnym postanowieniem z dnia 2 lutego 2015 roku, wydanym w sprawie II Ns 142/12, Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie stwierdził, że (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L. (poprzednik prawny (...) Spółki Akcyjnej w L.) nabyła przez zasiedzenie z dniem 15 maja 2010 roku służebność przesyłu polegającą na korzystaniu z trwałych i widocznych urządzeń elektroenergetycznych w postaci linii wysokiego napięcia wraz ze słupem podtrzymującym tę linię, posadowionych na nieruchomości położonej w K. D. Gminie J., stanowiącej działkę numer (...), będącej własnością H. M., dla której Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie prowadzi księgę wieczystą numer (...), w zakresie wskazanym przez biegłego geodetę P. S., jako pas gruntu oznaczony kolorem czerwonym i literami (...) na mapie zaewidencjonowanej w (...) Ośrodku (...) w L. za nr (...).

Sąd Rejonowy ustalił, że po wydaniu wyroku zaocznego z dnia 7 grudnia 2011 roku oraz po nadaniu postanowieniem z dnia 9 grudnia 2011 roku klauzuli wykonalności temu wyrokowi na rzecz H. M. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w L., H. M. skierowała tytuł wykonawczy do egzekucji. W dniu 27 grudnia 2011 roku (...) Spółka Akcyjna w L. została zawiadomiona przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku Zbigniewa Klina o wszczęciu postępowania egzekucyjnego w sprawie (...)z wniosku H. M. i wezwana do dobrowolnego wykonania: uiszczenia kwoty 30000 zł tytułem należności głównej, kwoty 14447,44 zł tytułem odsetek ustawowych na dzień 19 grudnia 2011 roku (dalsze odsetki w kwocie 10,69 zł za każdy kolejny dzień aż do dnia zapłaty), kwoty 2417 zł kosztów sądowych, kwoty 600 zł kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym i kwoty minimalnej 282,27 zł tytułem kosztów egzekucji. Komornik dokonał również zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego (...) Spółki Akcyjnej w L. w Banku (...) Spółce Akcyjnej Oddział w L.. W dniu 28 grudnia 2011 roku (...) Spółka Akcyjna w L. przelała na rachunek bankowy komornika kwotę 47776,38 zł.

Sąd Rejonowy wskazał dowody, na podstawie których dokonał ustaleń faktycznych, oraz przedstawił swoje stanowisko w zakresie oceny tych dowodów.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że podstawę prawną żądania powódki stanowią przepisy art. 225 k.c. w związku z art. 224 § 2 k.c. i w związku z art. 352 k.c.

Sąd Rejonowy przytoczył treść wskazanych przepisów oraz przepisu art. 230 k.c. i omówił przesłanki powstania roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy oraz istotę tego roszczenia.

Sąd Rejonowy wskazał, że pozwany nie jest zobowiązany do zapłaty na rzecz powódki wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, bowiem poprzednicy prawni pozwanego wystarczająco długo korzystali w takim zakresie z nieruchomości powódki, stanowiącej obecnie działkę numer (...) położoną w D., aby nabyć przedmiotową służebność przez zasiedzenie, co zostało stwierdzone postanowieniem Sądu.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że osobie, która utraciła własność rzeczy wskutek jej zasiedzenia przez posiadacza, nie przysługuje wobec posiadacza roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego w okresie poprzedzającym dzień zasiedzenia, co dotyczy również ograniczenia prawa własności przez nabycie w drodze zasiedzenia przez posiadacza służebności gruntowej prawa w tym zakresie. Upływ terminu zasiedzenia wyłącza możliwość dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości, także w okresie jego biegu. Choć posiadanie prowadzące do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie jest tożsame z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości, to przedmiotem zasiedzenia jest prawo na cudzej rzeczy, a skutek zasiedzenia w postaci nabycia służebności gruntowej wynika z mocy samego prawa, ma charakter pierwotny i nieodpłatny. Tak więc, jeżeli doszło również do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu czy też wprost służebności przesyłu, to roszczenie uzupełniające wygasa i nie może być skutecznie dochodzone, także za okres sprzed zasiedzenia.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisu art. 365 § 1 k.c. i wyjaśnił, że w rozpoznawanej sprawie Sąd jest związany postanowieniem Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 2 lutego 2015 roku, wydanym w sprawie II Ns 142/12, oraz jego ustaleniem, że (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L. (poprzednik prawny pozwanego) nabyła przez zasiedzenie z dniem 15 maja 2010 roku, służebność przesyłu.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że prawo nabyte przez zasiedzenie jest prawem nowym, które powstaje na skutek zdarzeń istniejących wyłącznie po stronie posiadacza. Między prawem nabytym a prawem utraconym nie ma zależności. Z chwilą utraty własności w wyniku zasiedzenia poprzedniemu właścicielowi nie przysługują względem posiadacza, który stał się właścicielem, roszczenia określone w art. 224 i art. 225 k.c. Takie ukształtowanie stosunków pomiędzy poprzednim właścicielem, a nabywcą własności w drodze zasiedzenia wynika z pierwotnego charakteru nabycia, jakim jest zasiedzenie. Zasiedzenie wywołuje skutki w zakresie prawa własności lub innego prawa rzeczowego.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że problematyka wygaszenia roszczeń uzupełniających właściciela nieruchomości opartych na przepisach art. 224, art. 225 i art. 352 k.c. była wielokrotnie przedmiotem oceny Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. Sąd Rejonowy omówił wskazane przez siebie orzeczenia Sądu Najwyższego i uznał, że ocena skutków zasiedzenia własności nieruchomości, służebności gruntowej czy też służebności przesyłu, przyjmująca wygaszenie roszczeń uzupełniających za okres sprzed zasiedzenia, jest utrwalona. W tym stanie rzeczy powódka nie może skutecznie domagać się zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwanego z jej nieruchomości, także za okres przed zasiedzeniem służebności przesyłu, a zatem za okres do dnia 15 maja 2010 roku, ponieważ potencjalnie przysługujące jej w tym zakresie roszczenia uzupełniające wygasły.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisu art. 347 k.p.c. i wskazał, że wydany w sprawie wyrok zaoczny podlega uchyleniu w całości, gdyż żądanie pozwu okazało się bezzasadne.

Na podstawie art. 338 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 36990,32 zł z tytułu zwrotu wyegzekwowanego świadczenia, objętą wnioskiem pozwanego.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia przedmiocie zwrotu kosztów procesu Sąd Rejonowy wskazał przepisy art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

*

Od wyroku z dnia 16 listopada 2016 roku apelację wniosła H. M., wskazując, że zaskarża wyrok w części obejmującej rozstrzygnięcia zawarte w punktach I-III i V.

Powódka zarzuciła:

„1. Naruszenie art. 321 kpc poprzez zasądzenie od H. M. na rzecz (...) Spółka Akcyjna w L. kwoty 36 990,32 z tytułu zwrotu wyegzekwowanego świadczenia, mimo braku przedmiotowego wniosku w tej sprawie;

2. Naruszenie art. 233 kpc poprzez wyprowadzenie z materiału dowodowego błędnego wniosku, że Powódka nie udowodniła, że była właścicielką przedmiotowej nieruchomości w okresie objętym pozwem mimo przedstawienia stosownego materiału dowodowego w postaci odpisu aktu notarialnego repetytorium A nr (...) z dnia 23 marca 1999 roku, którego odpis został złożony pismem z dnia 14 lutego 2012 roku;

3. Naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego wyprowadzenie z zebranego materiału dowodowego wniosków, że H. M. od (...) Spółka Akcyjna w L., nie przysługuje świadczenie dochodzone przedmiotowym pozwem, mimo że ze zgromadzonego materiału dowodowego i okoliczności faktycznych jasno wynika, że takie świadczenie jest jej należne”.

Powódka wniosła o:

„1. uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego;

2. na podstawie art. 100 ust. 2 w zw. z art. 102 KSCU (...) o zwolnienie powoda od kosztów sądowych postępowania odwoławczego w całości oraz od ewentualnych pozostałych kosztów sądowych;

3. zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powoda kosztów postępowania przed Sądem drugiej instancji, według norm prawem przepisanych (252-255).

÷

W odpowiedzi na apelację pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 293-295).

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik powódki popierał apelację i wnosił o zasądzenie kosztów według norm przepisanych (k. 313v).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powódki jest oczywiście bezzasadna i w związku z tym podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że nie jest zasadny wniosek apelacji o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Z przepisów art. 386 § 2 i 4 k.p.c. wynika, że uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić tylko w razie stwierdzenia nieważności postępowania, w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Dodatkową podstawę prawną uchylenia wyroku stanowi przepis art. 505¹² § 1 k.p.c., mający zastosowanie w postępowaniu uproszczonym. Przepis ten stanowi, że jeżeli sąd drugiej instancji stwierdzi, że zachodzi naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku, uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania.

W ocenie Sądu Okręgowego w rozpoznawanej sprawie nie zachodzi żadna ze wskazanych wyżej podstaw uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu. Postępowanie przed Sądem pierwszej instancji nie jest dotknięte nieważnością. Sąd ten rozpoznał istotę sprawy, analizując zasadność żądania pozwu z punktu widzenia okoliczności faktycznych przytoczonych jako podstawa faktyczna powództwa i rozpoznając zarzuty podniesione przez pozwanego. Wydanie wyroku przez Sąd Okręgowy nie wymaga również przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, ani też nawet uzupełniania, czy powtarzania postępowania dowodowego.

Sprawa nie została również rozpoznana w postępowaniu uproszczonym, ani też nie podlegała rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym.

Należy także zwrócić uwagę, że powódka nie przytacza w apelacji zarzutów, których uwzględnienie mogłoby skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku, w związku z czym niezrozumiałe jest zamieszczenie w apelacji wniosku apelacyjnego, który nie odpowiada podniesionym zarzutom apelacyjnym.

÷

Oczywiście bezzasadne są zarzuty podniesione w apelacji.

Na wstępie należy wskazać, że Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz prawidłowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego. Ponowne szczegółowe przytaczanie tych ustaleń oraz rozważań w zakresie oceny dowodów jest zbędne.

Oczywiście bezzasadny jest zarzut naruszenia przepisu art. 321 k.p.c.

W piśmie procesowym z dnia 16 września 2015 roku, złożonym do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie w dniu 21 września 2015 roku, (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L., powołując się na treść przepisu art. 338 § 1 k.p.c., wniosła o zwrot świadczeń wyegzekwowanych przez powódkę na podstawie wyroku zaocznego z dnia 7 grudnia 2011 roku, a mianowicie:

a) kwoty 30000 zł z tytułu należności głównej,

b) kwoty 4573,32 zł z tytułu odsetek za okres od dnia 1 marca 2008 roku do dnia 28 grudnia 2011 roku,

c) kwoty 2417 zł z tytułu kosztów procesu.

Żądanie pozwanego we wskazanym wyżej zakresie zostało sformułowane dokładnie i jednoznacznie, a pozwany szczegółowo przytoczył okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie zwrotu wyegzekwowanego świadczenia (k. 154-155v, 160).

Odpis pisma doręczony został pełnomocnikowi powódki we wrześniu 2015 roku (k. 159, 161v), a więc na ponad rok przed wydaniem przez Sąd Rejonowy wyroku zaskarżonego przez powódkę apelacją.

Nie ma zatem żadnych podstaw do przyjęcia, że Sąd Rejonowy orzekł z urzędu o zwrocie wyegzekwowanego przez powódkę świadczenia albo też wyszedł poza zakres wniosku pozwanego w tym przedmiocie. Wręcz przeciwnie, Sąd Rejonowy orzekł o zgłoszonym przez pozwanego wniosku tylko w takim zakresie, w jakim było to dopuszczalne na podstawie art. 338 § 1 k.p.c.

÷

Oczywiście bezzasadny jest zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 233 § 1 k.p.c.

Naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. może polegać na błędnym uznaniu, że przeprowadzony w sprawie dowód ma moc dowodową i jest wiarygodny, albo że nie ma mocy dowodowej lub nie jest wiarygodny. Skuteczność zarzutu apelacji naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów wymaga spełnienia dwóch przesłanek:

1. Prawidłowe postawienie zarzutu naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów wymaga wskazania dowodu (dowodów), do którego zarzut ten się odnosi¹.

Ogólne zatem stwierdzenie, że doszło do naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, nie spełnia wymagania sformułowania zarzutu naruszenia ściśle określonego przepisu prawa, w tym wypadku przepisu prawa procesowego². Naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. może sprowadzić się do zarzutu, że sąd przy ocenie wiarygodności i mocy dowodowej określonych dowodów przekroczył granice swobodnej oceny, dokonując oceny dowolnej, sprzecznej z wymaganiami prawa procesowego, doświadczeniem życiowym oraz regułami logicznego myślenia. Rzeczą strony, która zgłasza taki zarzut, jest wykazanie, że przy ocenie wiarygodności i mocy dowodowej konkretnego dowodu, na podstawie którego sąd dokonał ustalenia faktycznego, przekroczone granice swobodnej oceny dowodów, a nadto iż miało to istotny wpływ na wynik sprawy. Jeżeli wnoszący apelację formułuje zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. uzasadniając go tym, że zachodzi sprzeczność ustaleń z treścią materiału dowodowego, to taki zarzut nie można uznać za uzasadniony³.

2. Postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać tylko na przedstawieniu własnej, korzystnej dla skarżącego, opartej na własnej ocenie materiału dowodowego, wersji zdarzeń. Konieczne jest natomiast, przy posłużeniu się argumentami wyłącznie jurydycznymi, wykazywanie, że wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały naruszone, co miało wpływ na wynik sprawy⁴.

Jeżeli sąd odwoławczy stwierdzi, że z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i nie może być uznana za nietrafną, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Ocena dowodów przeprowadzona przez sąd może być natomiast skutecznie podważona, jako nieodpowiadająca wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. tak zwanej zasadzie swobodnej oceny dowodów, tylko w przypadku, gdy sąd wyprowadza z zgromadzonego materiału dowodowego wnioski sprzeczne z zasadami logiki lub zasadami doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych. Uprawnienie sądu drugiej instancji do dokonania odmiennych ustaleń bez ponowienia dowodów z zeznań świadków, czy też z przesłuchania stron, jest dopuszczalne i uzasadnione, ale w szczególności wówczas, gdy dowody te mają jednoznaczną wymowę, a ocena sądu pierwszej instancji jest oczywiście błędna. Same, nawet poważne, wątpliwości co do trafności oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, jeżeli tylko nie wykroczyła ona poza granice zakreślone w art. 233 § 1 k.p.c., nie powinny stwarzać podstawy do zajęcia przez Sąd drugiej instancji odmiennego stanowiska⁵.

W rozpoznawanej sprawie powódka nie przytoczyła w apelacji ani dowodów, których dotyczy zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, ani też nie wskazała, jakie kryteria oceny tych dowodów zostały naruszone. Apelacja powódki nie zawiera w ogóle wskazania, w czym miałyby się wyrażać wadliwa ocena zebranego materiału dowodowego i w ogóle nie odnosi się do oceny dowodów przedstawionej przez Sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Powódka nie wskazuje nawet, jakim dowodom Sąd pierwszej instancji powinien jego zdaniem dać wiarę, a jakim odmówić wiarygodności i mocy dowodowej. Uzasadnia to uznanie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. za nieuzasadniony.

Przede wszystkim należy jednak stwierdzić, że stan faktyczny rozpoznawanej sprawy w zakresie ustalonym przez Sąd pierwszej instancji był bezsporny. W szczególności Sąd pierwszej instancji wprost wskazał w uzasadnieniu wyroku, że powódka jest właścicielem nieruchomości, której dotyczy żądanie pozwu, i była tym właścicielem w okresie obejmującym żądanie pozwu. Odmienne twierdzenie powódki co do treści ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika albo z niezapoznania się z treścią uzasadnienia wyroku z dnia 16 listopada 2016 roku, albo z niezrozumienia treści tego uzasadnienia.

Wbrew twierdzeniom powódki, jakie wynikają z treści zarzutu przytoczonego w punkcie 3 części wstępnej apelacji, przepis art. 233 § 1 k.p.c. ani nie dotyczy zasad wnioskowań prawniczych, ani też nie jest przepisem dotyczącym oceny zasadności żądania pozwu w jakiegokolwiek sprawie cywilnej. Powołany przepis dotyczy wyłącznie zasad dokonywania oceny dowodów w postępowaniu cywilnym.

÷

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny prawnej dokonanych przez siebie ustaleń faktycznych i swoje stanowisko w tym zakresie obszernie i precyzyjnie uzasadnił, odwołując się przy tym do ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.

Sąd Okręgowy w całości tę ocenę podziela. Należy zatem wskazać, że nie jest uzasadnione żądanie w właściciela zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej, służebności przesyłu lub służebności odpowiadającej swoją treścią służebności przesyłu, jeżeli posiadacz tej służebności nabył tego rodzaju służebność przez zasiedzenie.

÷

Mając na uwadze powyższe rozważania, należało oddalić apelację powódki, jako oczywiście bezzasadną.

*

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i w zw. z art. 391 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od H. M. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

W związku z tym, że apelacja powódki została oddalona w całości, powódka jest stroną przegrywającą sprawę w całości w postępowaniu odwoławczym. Powinna zatem zwrócić pozwanemu koszty poniesione przez pozwanego w tym postępowaniu. Koszty te obejmują wynagrodzenie pełnomocnika procesowego pozwanego, ustalone według stawki minimalnej na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

W rozpoznawanej sprawie nie zachodzą jakiegokolwiek okoliczności faktyczne uzasadniające nieobciążanie powódki kosztami postępowania odwoławczego poniesionymi przez pozwanego.

Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty procesu, a więc koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Przepis art. 98 § 1 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym (art. 391 § 1 k.p.c.).

Jeden z wyjątków od zasady odpowiedzialności za wynik procesu przewidziany został w art. 102 k.p.c., z którego wynika, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Powołany przepis, jako przepis szczególny, nie może być wykładany rozszerzająco. Ocena, czy w konkretnej sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, pozostawiona została uznaniu sądu, które nie oznacza jednak dowolności. Ocena, o której mowa, powinna mieć na względzie całokształt okoliczności sprawy.

Sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów sądowych, nie stanowi podstawy zwolnienia – na podstawie art. 102 k.p.c. – z obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba, że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego⁶.

W ocenie Sądu Okręgowego, w rozpoznawanej sprawie nie zachodzą okoliczności, które uzasadniałyby nieobciążanie pozwanej w całości kosztami postępowania odwoławczego poniesionymi przez powoda.

Do zastosowania przepisu art. 102 k.p.c. nie wystarcza tylko zła sytuacja majątkowa strony. Przepis wymaga, by wystąpiły okoliczności szczególne. Nie jest taką szczególną okolicznością sam fakt zwolnienia strony od kosztów sądowych, ani jej wiek⁷.

W rozpoznawanej sprawie nie występują szczególne okoliczności, które uzasadniałyby nieobciążanie pozwanej kosztami postępowania odwoławczego poniesionymi przez powoda. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że postępowanie w rozpoznawanej sprawie toczyło się prawie sześć lat, licząc od dnia wniesienia pozwu do dnia wydania wyroku przez Sąd Okręgowy, jako sąd drugiej instancji. Powódka wniosła apelację, która była oczywiście bezzasadna. W szczególności powódka nie kwestionowała w istocie w ogóle ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, gdyż zarzut zawarty w punkcie 2 części wstępnej apelacji był całkowicie nieadekwatny do ustalenia Sądu Rejonowego. Sąd Rejonowy dokonał właśnie takiego ustalenia, jakiego oczekiwała powódka w treści zarzutu.

Powódka wniosła apelację wiedząc, jaka jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych ugruntowana wykładnia przepisów regulujących przesłanki wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości przez posiadacza samoistnego lub zależnego.

Przepis art. 102 k.p.c. jest przepisem wyjątkowym. Jego zastosowanie jest uzależnione od zaistnienia szczególnych okoliczności, a nie od tego, że strona przegrała sprawę.

*

Na podstawie art. 113 ust. 1 (a contrario) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 623 – tekst jednolity ze zm.) Sąd Okręgowy przejął na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczoną część opłaty od apelacji w kwocie 1550 zł.

W związku z tym, że apelacja powódki została oddalona w całości, a powódka była zwolniona od opłaty od apelacji, brak jest podmiotu, na który mógłby zostać włożony obowiązek uiszczenia opłaty na rzecz Skarbu Państwa.

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Andrzej Mikołajewski Dariusz Iskra Anna Wołucka-Ławnikowicz

1 Wyrok SN z dnia 28 kwietnia 2004 roku, V CK 398/03, Lex nr 174215; wyrok SN z dnia 23 stycznia 2001 roku, IV CKN 237/00, Lex nr 52528; wyrok SN z dnia 5 lipca 2000 roku, I CKN 291/00, Lex nr 303349; wyrok SN z dnia 25 listopada 2003 roku, II CK 293/02, Lex nr 151622.

2 Wyrok SN z dnia 24 czerwca 2008 roku, I PK 295/07, Lex nr 496401.

3 Wyrok SN z dnia 15 września 2005 roku, II CK 59/05, Lex nr 385605; wyrok SN z dnia 18 stycznia 2002 r., I CKN 132/01, Lex nr 53144.

4 Wyrok SN z dnia 16 grudnia 2005 roku, III CK 314/05, Lex nr 172176; wyrok SN z dnia 18 czerwca 2004 roku, II CK 369/03, Lex nr 174131; wyrok SN z dnia 15 kwietnia 2004 roku, IV CK 274/03, Lex nr 164852; wyrok SN z dnia 25 listopada 2003 roku, II CK 293/02, Lex nr 151622; wyrok SN z dnia 23 stycznia 2003 roku, II CKN 1335/00, Lex nr 439181; wyrok SN z dnia 27 września 2002 roku, IV CKN 1316/00, Lex nr 80273; postanowienie SN z dnia 23 stycznia 2001 roku, IV CKN 970/00, Lex nr 52753; wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2001 roku, II CKN 588/99, Lex nr 52347; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 czerwca 2008 roku, I ACa 180/08, Lex nr 468598, OSA 2009/6/55; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 maja 2008 roku, I ACa 953/07, Lex nr 466440; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2008 roku, VI ACa 306/08, Lex nr 504047; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 maja 2008 roku, I ACa 328/08 Lex nr 466423; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 kwietnia 2008 roku, I ACa 205/08, Lex nr 465086; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 30 stycznia 2008 roku, I ACa 1040/07, Lex nr 466431; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 27 lutego 2007 roku, I ACa 1053/06, Lex nr 298433; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 27 kwietnia 2006 roku, I ACa 1303/05, Lex nr 214251; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 stycznia 2006 roku, I ACa 1609/05, Lex nr 189371.

5 Wyrok SN z dnia 21 października 2005 roku, III CK 73/05, Lex nr 187032.

6 Por. Tomasz Demendecki, Komentarz aktualizowany do art. 102 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex.

7 Por.: postanowienie SN z dnia 11 lutego 2010 roku, I CZ 112/2009, Lex nr 564753; postanowienie SN z dnia z 26 stycznia 2007 roku, V CSK 292/2006, Lex nr 232807; postanowienie SN z dnia z 23 sierpnia 2012 roku, II CZ 93/2012, Lex nr 1219500; postanowienie SN z dnia 5 lipca 2012 roku, IV CZ 42/2012, Lex nr 1228597; postanowienie SN z dnia 23 maja 2012 roku, III CZ 25/2012, Lex nr 1214589.